

37838

V

b.

030051368

V obrambo.

Glavna krivda propadle mlekarne v Črnem vrhu zvrča se vedno in vedno le name. V tem smislu so pisali razni časopisi, uničijo razni sovaščani in drugi od lažnjivih jezikov slabo poučeni domačini in tujci. Zahrbtno se govori, kakor, da bi bil jaz v prvi vrsti kriv propada, ker sem baje kot ud načelstva slabo gospodaril in kot blagajnik morda celo poneveril večje vsote združnega denarja. — Ni mi treba povdarjati, da so to zgolj izmišljena dejanja, naperjena proti meni, da uničijo mojo trgovino. Izmišljena so, to odločno še enkrat povdarjam, ker v tem oziru lahko pokličem na pričo najverodostojnejša vira: c. kr. okrajno sodišče v Idriji in c. kr. deželno sodnijo v Ljubljani, ki sta dokazali, da imam, kar se tiče propada mlekarne — popolnoma čiste roke. Opozorjam posebno na znano mojo tožbo z nekim posestnikom iz Zadloga,

kateri se je drznil mi očitati nečastno dejanje in prejel zato zaslužen plačilo.

Trgovec sem, imam družinico, ki jo moram preživljati ter skrbeti zanjo noč in dan, da ji podam vsaki dan potrebnega kruha. Vedno je bila moja srčna želja delati Črnovrščem v prid. Ako bi me sedaj čislani vaščani zapustili in me bojkotirali, res ne vem, ali bi mi bilo mogoče živeti sebe in številno rodbino. Ker se čutim popolnoma nedolžnega, vdano prosim, da blagovolijo upoštevati spoštovani Črnovršci sledeče pojasnilo.

Ideja ustanovitve mlekarne rodila se je v glavah gg. Ivana Lampeta, Frana Zagode in Dominika Rudolfa pred kakimi šestimi leti. Ti možje so se trudili, da je postala ideja ustanovitve meso in kri. Mlekarna se je porodila in ljudstvo se je zelo zanimalo za njo, ker je videlo v nji vir dobrih dohodkov. Vsak začetek je težak, tudi mlekarji je premanjkovalo denarja. Takratni odbor, čegar ud pa jaz še nisem bil, je vzel dvakrat posojilo pri domači hranilnici in posojilnici in sicer prvič znesek 800 K, drugič pa celo 1200 K. Predno sem prišel v odbor je bilo pri mle-

karni že črez 600 K izgubljenega dolga pri raznih firmah na Dunaju in v Budimpešti. Poslali so namreč mlečne izdelke v tujino, ne da bi se prej natančno informirali ali dojde blago v poštene roke ali ne.

Pri prvem občnem zboru sem bil izvoljen članom nadzorstva. Ker pa ni bilo dobiti primernega blagajnika, silili so težavno službo meni. Jaz sem se branil blagajništva, ker sem dobro vedel, kako ne-hvaležen je tak posel. Na veliko prigo-varjanje, posebno, ko mi je povdarjal po-sestnik Habe iz Zadloga, koliko bom lahko več prodal, ker bodo hodili ljudje k meni po denar za mleko — sem se žalibog udal.

Pozneje so me udje večkrat popraševali, kako gre kaj in jaz sem jim odgovarjal, (da bi jih bolj navdušil za stvar), da nam gre še precej dobro. In to je, kar se mi danes premnogokrat očita, češ, zakaj nisem povedal, da gremo navzdol. Opozarjati pa moram, da me je k tem besedam zapeljala največ izjava gg. Ivana Lampeta in Frana Zagode, ki sta povdarjala pri prvi seji nad-zorstva in načelstva, da dà 100 kg mleka 11 kg sira in 4 kg masla. Ako računamo

maslo 1 kg 2 K, sir pa kg 80 vinarjev je okroglo čistega dobička 6 K, če se plačuje mleko po 10 vinarjev. Ker smo ga sprejemali tudi 500 kg, računalo se je lahko čistega 30 K na dan. Torej le z ozirom na navedeno dejstvo sem trdil, čeprav smo imeli precej dolga, da nam še dobro gre. O napredku se seveda ni prepričal nihče.

Ko smo sestavili prvo bilanco, je bilo izgube čez 2000 kron. Takrat nisem prišel k občnemu zboru, bilo je ravno v nedeljo po drugi službi božji, ko imam v prodajalni največ opravka. Naročil sem načelniku Ivanu Lampetu, naj naznani moj izstop, ker se nisem hotel prepirati z ljudmi radi nerednosti v mlekarni. Lampe tega ni hotel storiti in stvar je šla naprej.

Denarja mi je manjkalo, zalagati sem moral celo mnogo svojega, javljal v slednji seji odstop, a nihče me ni hotel slišati. Nadzorstvo je zahtevalo, da naj napravim bilanco za drugo polovico leta, ki je izkazala še večjo izgubo. Denarne zadeve blagajništva pa so bile, kakor kaže tozadevna seja nadzorstva, v popolnem redu.

Mnogo se očita, da sem tudi jaz zakrivil nakup dragih strojev. Potrditi moram, da sem glasoval v tem oziru z večino odbora, ker v mlekarskih zadevah nisem bil nikdar veščak. Opravičujem pa lahko svoje postopanje. Fran Zagoda posestnik iz Zadloga je namreč trdil, da bode dohajalo iz tamošnje vasi čez tisoč litrov mleka na dan. Na tej podlagi so se tudi stroji kupili, ker je popolnoma umevno, da se velika množina mleka ne bi mogla podelovati na ročnih strojih. — Ko so pa došli stroji je prihajalo še manj mleka, kot prej — stroški pa so bili ogromni.

Poneverjenje se mi je tudi večkrat očitalo. Pri zadnjem občnem zboru mi je na ta način zabrusil nadzornik Fran Zagoda 8000 K v obraz, kar je ljudstvo, ki je bilo že zelo za poravnavo brez konkurza — silno razburilo. Zahtevali so revizorja Gospodarske zveze. G. Seliškar je došel — in na veliko žalost gotovih ljudi, ki so komaj čakali, da me orožniki odvedo v zapor — **našel vse knjige in račune blagajništva v najlepšem redu.**

Trudil sem se vedno in povsod in na vse mogoče načine, da bi pomagal

mlekarni na trdne noge, zakar sem moral, pošteno izjavljam, prav mnogokrat trpeti tudi svojo lastno škodo. Deloval sem posebno, da bi dobil čimnajveč odjemalcev za maslo in sir. Trikrat sem šel v tej zadevi po svojih podplatih v Trst, dvakrat v Bohinjsko Bistrico in z uspehom. Celo za pokvarjen sir sem dobil odjemalca in sicer v osebi Petra Kleva, trgovca v Trstu, ki je sprejel pokvarjeno blago s pogojem, da vzamem od njega vino, katero sem prodal potem udom z dobičkom na korist mlekarni.

Kdo je vendar vzrok propada mlekarke zadruga v Črnem vrhu in tako velike izgube?

Krivo je načelstvo in nadzorstvo, oboji, ker smo bili neveščaki, pravi diletantje v združništvu. Nadzorstvo je krivo še posebej, ker je mlekarno skrajno površno nadzorovalo, tako, da je moralo posegati večkrat načelstvo v delokrog nadzorstva. Naj omenim le par te zadeve tikajočih se sej. Pri seji načelstva 17. aprila 1902. se zahteva naj voznik iz Zadloga redneje vozi mleko, ker ga v najboljšem velikonočnem

času zmanjkuje, ko kupčija najbolj cvete. Dalje naj pazi voznik na posodo, da je preveč ne pokvari ter naj mleko o pravem času pripelje, da se drva pri stroju brezpotrebe ne kurijo. Mlekarniškim delavcem se naroča, da mleka ne polivajo in, da naj pazijo na snago pri izdelavi sira. — Pri seji načelstva 12. maja 1902. se sklene opozoriti nadzorništvo, da bi redno vsaj vsak mesec nadzorovalo mlekarno in pregledalo račune ter zalogo sira inventiralo. — Pri seji 5. julija 1902 se pritožuje načelnik, da se mleko iz Zadloga mnogokrat pokvari, ker niso posode polne. Voznik prenašlo vozi, mleko pride v mlekarno spinjeno, večkrat celo skisano, vsled tega se ne more pošiljati v Logatec dobrega surovega masla. Tudi blagajnik izjavi, da mnogo odjemalcev ni zadovoljnih s surovim maslom.

K naglemu propadu zadruga so pripomogli dalje hujskači od raznih strani, ki so imeli svoje posebne namene. Imena teh »prijateljev« Črnovršcev ne bom navajal, saj so jim znana. Globoki sledovi njih ljudskega delovanja kažejo se še sedaj med drugim tudi pri tukajšnjem kmetijskem društvu. Mlekarna je bila strogo ne-

strankarsko podjetje, to priča sestava odbora, to priča lahko še danes vsak pošten Črnovršec. In našli so se ljudje, katerih skrivni smoter je bil uničiti iz politične dobičkaželjnosti — vzajemno zapričeto delo. In posrečilo se jim je to na veliko škodo črnovrške občine.

Pa tudi mnogi udje sami so krivi neuspehov. Nosili so v mlekarno večkrat staro, posneto mleko. Mnogi pa so se skujali, delali surovo maslo doma ter ga prodajali tujim prekupčevalcem. Glavni vzrok tako velikega deficita pa je, ker so mnogi udje nahujskani od gotove strani zahtevali, da mlekarna napove konkurz. Spominjal se bo gotovo ta ali oni, da je hotelo načelstvo in nekaj nadzornikov založiti 12 tisoč kron, da se mlekarna reši. Pripomnim, da je bilo takrat na potu od ministerstva 4000 K podpore. A o poravnavi hotel je slišati le redkokedo. — Da smo polagoma likvidirali, bila bi izguba polovico manjša, kot žalibog danes. Ogromna zaloga sira se je po konkurzu prodala komaj za tretjino, kot je bila cenjena; ravnotako dragi stroji in druga oprava. Žalostno pa je tudi to, da so imeli pri zadnjem občnem

zboru, ko se je šlo za poravnavo, glavno, skoraj odločilno besedo oni udje, ki radi malenkostnih formalnih pogreškov danes kot taki od sodnije še pripoznani niso. — Neugodno so uplivala na denarno stanje za druge drage komisije radi vodovoda, katerih bi ne bilo potreba, da nista v tem oziru nasprotovala Filip Rudolf in pa Šamošter. Dalje je vzrok propada tudi nezvestoba uslužbencev, stroji (katerih delovanje pa bi se bilo izplačalo, da smo imeli dovoljno množino mleka), nadalje nesreče pri odjemalcih mlekarskih izdelkov, posebno v tujini.

Poiskušal sem v predidocih vrsticah vsaj površno predočiti vnovič življenje mlekarne in vzroke njenega propada. Če Črnovršci vse to natančno premislijo, jim ne bode težko razsoditi, da ni vse tako, kot se o meni govori in piše. Bog mi je priča, da imam v tem oziru popolnoma čisto vest in, da nikdar niti najmanj mislil nisem prevariti zadruga. Izjavljam, da sem pripravljen vsaki vinar po neverjenja ali goljufije od moje strani povrniti stokratno, ako se mi dokaže.

Spoštovani Črnovrščci! Prosim Vas upoštevajte predstoječa pojasnila, dobro premislite položaj, v katerega me je pripravilo nekaj obrekljivih ljudi in ne bo Vam težko izkazati mi v bodoče zaupanje, tisto zaupanje, ki je zasluži moja poštena trgovina.

V Črnem vrhu, 17. januarja 1907.

Ivan Vidmar,

trgovec.

Tisk „Učiteljske tiskarne“ v Ljubljani.

Založil Ivan Vidmar v Črnem vrhu.